O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI

TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

Rektor ____________ Sh.Sirojiddinov

2022-yil “___” _____-avgust

“HOZIRGI O‘ZBEK ADABIY TILI”

fanining o‘quv dasturi (sillabusi)

Bilim sohasi:	600 000 – Xizmatlar sohasi
Ta'lim sohasi:	610 000 – Xizmat ko‘rsatish sohasi
Ta'lim yo‘nalishi:	60230600 - Noshirlik ishi

Toshkent-2022

Fan/modul kodi	Fan/modul turi	Ta'lim tili	Ishlab chiqilgan o'quv yili
3021IO'AT 1-2 13	majburiy	o'zbek	2022/2023

Semestr	Har bir semestrdagi modulning nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)					Mustaqil ta' lim (soat)	Jami yuklama (soat)
				Jami:	ma' ruza	seminar	amaliy	laboratoriya		
1	Fonetika. Leksikologiya	4	4	60	14	0	46	0	70	130
2	Morfologiya	4	5	60	14	0	46	0	70	130
3	Sintaksis	4	4	60	12	0	48	0	70	130
	Jami:	12	13	180	60	0	120	0	210	390

1. FANNING MAZMUNI

"Hozirgi o'zbek adabiy tili" fani oliy o'quv yurtlari talabalarni hozirgi o'zbek tilining shakllanishi, tarixiy ildizlari, dialektal asosi, taraqqiyotini belgilovchi lingvistik va ekstralingvistik omillar bilan tanishtiradi; hozirgi o'zbek adabiy tilining fonetika, leksikologiya, morfologiya va sintaksis bo'limlariga oid nazariy bilimlar bilan qurollantiradi, nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq eta olish, o'zbek tili birliklarini nutqda o'z o'rnida, maqsadli qo'llash ko'nikmasini shakllantirishga yordam beradi.

Fanni o'qitishdan maqsad bo'lajak o'qituvchilarga hozirgi o'zbek adabiy tilining lisoniy qurilishi va imkoniyatlari hamda ularning nutqiy qo'llanilishi masalalari bo'yicha sistemali ilmiy-nazariy ma'lumot berishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy va amaliy bilimlar bilan qurollantirish, ta'lim oluvchilarda qayd etilgan masalalar bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish vazifalarini bajaradi.

2. FANNI O'QITISH NATIJALARI VA SHAKLLANADIGAN KASBIY KOMPETENSIYALAR

- hozirgi o'zbek tilining shakllanishi, tarixiy ildizlari, dialektal asosi, adabiy til taraqqiyotini belgilovchi lingvistik va ekstralingvistik omillar haqida bilimga ega bo'lishi;

- tilning fonetik-fonologik, leksik-semantik, grammatik sath birliklarining xususiyatlarini, bu sohadagi dolzarb muammolarni bilishi va ulardan foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lishi;

- hozirgi o'zbek adabiy tilining sistem-struktur, funksional xususiyatlarini tahlil qila olish, mazkur lingvistik bilimlardan ilmiy va badiiy matnlar tarjimasi jarayonlarida foydalanish kabi malakatarga ega bo'lishi kerak.

3. O'QUV FANI O'QITILISHI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

Ushbu fanni o'qitish uchun turli xil usullardan foydalaniladi. Og'zaki va yozma nutq ko'nikmalari shakllantiriladi. Ko'proq topshiriqlarni mustaqil bajarish, mavzularni yaxshi o'zlashtirishlari uchun ilmiy-tadqiqot ishlari tahlil qilinadi. Ma'ruzalarga tayyorgarlik ko'rish, taqdimotlar tayyorlash, ishlarni himoya qilish kabi ko'nikmalar shakllantiriladi.

4. TALABALAR KREDITLARNI OLISH TARTIBI

"Talabalar kreditlarni olish tartibi" kredit-modul tizimida fan bo'yicha talabalar bilimini nazorat qilish (baholash) va kreditlarni olishga oid talablar o'rnatilgan tartibda belgilanadi.

Nazoratlarni amalga oshirish tartibi va baholash mezonlari

Fan bo'yicha nazoratlar quyidagi shakllarda o'tkaziladi: yozma ish, taqdimot, assesment, esse, og'zaki so'rov.

Baholash usullari	Yozma ish, taqdimot, loyiha, test, og'zaki so'rov.	
1-semestr	ON 1 – taqdimot	31.10.2022 – 05.11.2022
	ON 2 – test	19.12.2022 – 25.12.2022
	YN – og'zaki so'rov	09.01.2023 – 22.01.2023
2-semestr	ON 1 – loyiha tayyorlash	27.03.2023 – 01.04.2023
	ON 2 – og'zaki so'rov	08.05.2023 – 13.05.2023
	YN – test	22.05.2023 – 27.05.2023
3-semestr	ON 1 – yozma ish	31.10.2023 – 05.11.2023
	ON 2 – loyiha tayyorlash	19.12.2023 – 25.12.2023
	YN – test	09.01.2024 – 22.01.2024

Izoh: Nazorat turlari, shakllari va soniga keyingi semestrlar davomida kafedra yig'ilishi qarorlariga asosan o'zgartirish kiritish huquqi beriladi.

Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muayyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

5. O'QUV MASHG'ULOTLARI VA MUSTAQIL TA'LIM QISMI

1-SEMESTR

1. Ma'ruza mashg'ulotlari

№	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	1-bob (modul). Fonetika		
1	"Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanining maqsad va vazifalari	o'rganish, obyekti, maqsadi, vazifa	2
2	Fonetika va hozirgi o'zbek adabiy tili vokalizmi va konsonantizmi	fonetika aspektlari, vokolizimi va konsonantizimi, unli va undosh, kombinator, pozitsion	2
3	Fonetik hodisalar, ularning turlari va sabablari.	artikulyatsiya usuli, ovoz shovqin, kombinator, assimilyatsiya, akkomadatsiya, nazalizatsiya, pozitsion, reduksiya.	2
	2-bob (modul). Leksikologiya		
4	Leksikologiya.	lug'at, leksikologiya, , konotativ sema, emotsional-ekspressiv bo'yoqdorlik, uslubiy ma'no.	2
5	O'zbek tilida leksik-semantik munosabatlar.	paronimiya, giponimiya, graduonimiya, partonimiya, leksik omonimlar.	2
6	O'zbek tili frazeologiyasi va leksikografiyasi.	fraziologik birlik, fraziologik butunlik fraziologik chatishma, umumiy va maxsus lug'atlar.	2
7	So'zning morfemik tarkibi.	soddalashish, morfologik qayta bo'linish, qo'sh qo'llanish.	2
		Jami:	**14 s.**

2. Amaliy mashg'ulotlar

№	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	1-bob (modul). Fonetika		
1	O'zbek tilining taraqqiyot bosqichlari, manbalari va dialektal tarkibi.	sheva, nutq, fonetika, fonologiya, grafika va orfografika, orfoepiya, leksikologiya va fraziologiya morfemika, so'z yasalishi, morfologiya, sintaksis.	2

2	Fonetikaning to'rt aspekti. Fonema va tovushning dialektik munosabati.	tavsifiy fonetika, tarixiy fonetika, qiyosiy fonetika, eksperimental fonetika. Fizik-akkustik aspekt, unli vga undosh fonemalar.	4
3	Fonema ottenkalari, ularning turlari .	unli va undosh fonemalar	2
4	Hozirgi o'zbek adabiy tili vokalizmi.	unlilarning kombinator va pozitsion xususiyatlari.	2
5	Hozirgi o'zbek adabiy tili konsonantizmi.	artikulyastiya o'rni, artikulyatsiya usuli, un paychalarining, ovoz va shovqin	2
6	Fonetik hodisalar, ularning turlari va sabablari..	kombinator omillar, assimilyatsiya, akkomadatsiya,	2
	2-bob (modul). Leksikologiya		
7	O'zbek tilshunosligida aksentuatsiya va sillabika.	bo'g'in berkitilgan va berkitilmagan bo'g'in. So'z urg'usi, dinamik urg'u, erkin urg'u, sintagma urg'u, Fonografema, prosode-mografema	2
8	Orfografiya tamoyillari. Imlo qoidalari bo'yicha mashq.	orfografiya, grafika fonetik, fonematik, grafik, tarixiy, semantik-uslubiy, shakliy-an'anaviy.	2
9	Unlilar va undoshlar orfoepiyasi.	bosh xarf, unli, undosh, imlo, asos, qo'shimcha.	2
10	Leksikologiya.	lisoniy, nolisoniy omil, umumiy xususiy, leksik garammatik kannotativ, sema, uzual va okkazional.	2
11	Leksik sinonimiya, antonimiya, omonimiya, paronimiya	bir ma'nolilik, ko'p ma'nolilik, funksiyadoshlik, idiografik sinonimiya, uslubiy sinonimiya.	2
12	O'zbek tili leksikasining tarixiy taraqqiyoti.	jonli so'zlashuv, o'z va o'zlashgan qatlam, kalkalash, neologizmlar.	2
13	O'zbek tili frazeologizmlari.	fraziologik butunlik, stilistik bo'yoqdorlik, umumiylik, farqlanish, uslubiy baho.	4
14	O'zbek leksikografiyasi va lug'atchiligi.	qomusiy lug'atlar, umumiy, sohaviy lug'atlar, bir tilli, ikki tilli va ko'ptilli lug'atlar	4

15	Morfemika.	morfem, oddalashish, morfologik qayta bo'linish, qo'sh qo'llanish.	2
16	So'zning morfem tarkibidagi o'zgarishlar	soddalashish, morfologik qayta bo'linish, qo'sh qo'llanish hodisasi.	2
17	So'z yasalishi. So'z yasalish tarkibi bo'yicha mashq.	sinxron, diaxron, unumli, unumsiz, model, morfem struktura.	2
18	So'z turkumlarida so'z yasalishi.	affiksatsiya, kompozitsiya, sintaktik-leksik.	2
19	Ot va sifat derivatsiyasi.	narsa-buyum, shakl, hajm, sifat.	2
20	Fe'l va ravish derivatsiyasi	daraja, uslubiy xususiyat.	2
		Jami:	46 s.

3. Mustaqil ta'lim ishlari

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	O'quv mashg'ulot turi nomi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	O'zbek tilining taraqqiyot bosqichlar. Mavzuga doir adabiyotlardan ma'lumotlar yig'ib ma'ruza matni tayyorlash.	ma'ruza	qadimgi turkiy til, eski turkiy til	2
2	O'zbek tilshunosligida yangi lingvistik paradigmalar. O'quv qo'llanmalardan misollar yig'ib tahlil qilish.	amaliy	sintaktik paradigma, leksik paradigma	2
3	Hozirgi o'zbek adabiy tilida lison, nutq, me'yor munosabati. Ilmiy jurnallardan mavzuga doir maqolalar yig'ib tahlil qilish.	amaliy	shakillanish, dealek-tal asosi, taraqqiyot omillari, lingvistik va ekstralingvistik omillar	4
4	Lisoniy tasnif va uning turlari. O'quv adabiyotlaridan foydalanib slayd tayyorlash va uni tushuntirib berish.	amaliy	til birliklari, nutq birliklari, til, lison, nutq	2
5	Fonema va tovushning dialektik munosabati. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish.	amaliy	nutq, fonema, artikulyatsiya.	2

6	O'zbek tilshunosligida unli fonemalar tavsifi. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish.	ma'ruza	ovozning ishtirok etish darajasi, konsonantizm	4
7	O'zbek tilshunosligida undosh fonemalarning o'rganilishi. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish.	amaliy	vertikal, gorizantal, organlar.	2
8	Fonetik jarayonlar va ularning yuzaga kelish omillari. Ilmiy adabiyotlardan ma'ruza matni tayyorlash.	ma'ruza	talaffuz, tushib qolish, dissimilyatsiya, okkomadatsiya	4
9	O'zbek tilifda unli fonemalarning variantlashuvi. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish	amaliy	labning holati, hosil bo'lish o'rni	4
10	O'zbek tilifda undosh fonemalarning variantlashuvi. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish	amaliy	tovushlarning hosil bo'lishi, organlarning ishtiroki	4
11	Unli fonemalarda kuchli va kuchsiz pozitsiyalar. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish	amaliy	qattiqlik, yumshoqlik, zaif, ojiz.	2
12	Undosh fonemalarda kuchli va kuchsiz pozitsiyalar. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish	amaliy	qattiqlik, yumshoqlik, zaif, ojiz.	2
13	Fonemalrning integral va differensial beldilari. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish.	amaliy	fonologik oppozitsiya, koreliyatsiya	2
14	Fonema ottenkalari va ularning turlari. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish	amaliy	majburiy,individual	2
15	Oppozitsiya. O'zbek tilida unli fonemalar oppozitsiyasi. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish	amaliy	kompakt, kompakt emas	2
16	O'zbek tilida undosh fonemalar oppozitsiyasi. O'quv darsliklaridan foydalanib, mashqlar bajarish va tahlil qilish	amaliy	ovozning ishtiroki, o'rni, uslibi.	2

17	Korrelyatsiya. O'zbek tilida unli fonemalar korrelyatsiyasi. Fonetika mavzusi bo'yicha slayd taqdimot tayyorlash va uni tahlil qilib berish.	amaliy	cho'ziq, qisqa, davomli	2
18	O'zbek tilida undosh fonemalar korrelyatsiyasi. Fonetika mavzusi bo'yicha slayd taqdimot tayyorlash va uni tahlil qilib berish.	amaliy	oppozitsiya, jarangli-jarangsizlik	2
19	Ta'lim bo'g'inlarida imlo qoidalarining berilishi. Mavzu bo'yicha ilmiy adabiyotlardan ma'lumotlar yig'ib maqola tayyorlash.	amaliy	darsliklardagi holat, bayon qilinishi	2
20	Ta'lim bo'g'inlarida talaffuz me'yorlari tavsifi. Mavzu bo'yicha ilmiy adabiyotlardan ma'lumotlar yig'ib maqola tayyorlash.	Ma'ruza	darsliklardagi holat, bayon qilinishi	2
21	O'zbek *tilshunosligida urg'u* va bo'g'in. Mavzu bo'yicha ilmiy adabiyotlardan ma'lumotlar yig'ib maqola tayyorlash.	Ma'ruza	so'z urg'usi, fonetik tabiat, sintagma urg'u	2
22	O'zbek tilining yozuv tizimlari taraqqiyoti: ta'rix va muosir. Mavzu yuzasidan maqola tayyorlash.	Ma'ruza	oromiy, sug'd, yunon, hind.	4
23	Leksema va so'z munosabati. Mavzu bo'yicha ilmiy adabiyotlardan ma'lumotlar yig'ib maqola tayyorlash.	Ma'ruza	semema, lisoniy birlik	2
24	Semema va sema munosabati. Mavzu bo'yicha ilmiy adabiyotlardan ma'lumotlar yig'ib maqola tayyorlash.	Ma'ruza	ma'no, shakl, o'xshashlik, farq.	4
25	Monosemiya va polisemiya. Badiiy asarlardan misollar yig'ib tahlil qilish.	amaliy	jonli so'zlashuv, kalkalash, bosma manbalar.	2
26	O'zbek tili frazeologizmlari. Mavzu bo'yicha ilmiy adabiyotlardan ma'lumotlar yig'ib maqola tayyorlash.	Ma'ruza	ko'cham ma'no, monosemiya, polisemiya	2
27	O'zbek leksikografiyasi va lug'atchiligi. Mavzu bo'yicha	Ma'ruza	umumiy va xususiy, qomusiy, filologik.	2

	ilmiy adabiyotlardan ma'lumotlar yig'ib maqola tayyorlash.			
28	Yasama so'zlarning leksemalashuvi. Mavzu bo'yicha ilmiy adabiyotlardan ma'lumotlar yig'ib maqola tayyorlash.	Ma'ruza	lisoniy birlik, nutqiy hosila, leksema, so'z, qolip.	2
			Jami:	**70 s.**

2-SEMESTR

1. Ma'ruza mashg'ulotlari

№	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	1-bob (modul): Morfologiya. Fe'l so'z turkumi.		
1	Morfologiya mustaqil so'z turkumlari haqida umumiy ma'lumot	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zlari, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	2
2	Fe'l so'z turkumi. Fe'llarning umumiy grammatik xususiyatlari va kategoriyalari	mustaqil fe'llar, yordamchi fe'llar, harakat, holat, nutq, tafakkur fe'llari	2
	2-bob (modul): Ismlar		
3	Ot so'z turkumi. Otning tasniflovchi lug'aviy va sintaktik shakllari	atoqli va turdosh, sanaladigan va sanalmaydigan, shaxsva narsa, aniq va mavhum otlar, kichraytirish, erkalash, shaxsiy baho, son shakllari,sodda, qo'shma, juft, takroriy va qisqartma otlar	2
4	Sifat va son so'z turkumlari. Sifatlarning umumiy grammatik xususiyatlari, semantik turlari.	asliy va nisbiy sifatlar, harakter, xususiyat, holat, rang, maza-ta'm, shakl, ko'rinish bildiruvchi sifatlar, ozaytirma, kuchaytirma daraja shakllari, miqdor va tartib sonlar, dona, sanoq, chama, jamlovchi sonlar, sanoq so'zlari	2
5	Olmosh va ravish so'z turkumlari. Ularlarning umumiy grammatik belgilari.	olmosh, ishoraviylik, kishilik olmoshlari, ko'rsatish olmoshlari, o'zlik olmoshlari, belgilash olmoshlari, so'roq olmoshlari, gumon olmoshlari, bo'lishsizlik olmoshlari, ravishlarning o'zgarmasligi, ma'no turlari, yasalishi,	2

		ravishlarda soddalashish, tublashish	
	3-bob (modul): Yordamchi so'zlar		
6	Yordamchi so'zlar. Yordamchi so'zlaming umumiy grammatik belgilari.	bog'lovchi, ko'makchi, yuklama, ko'makchi-bog'lovchi, yuklama-bog'lovchi, sof ko'makchi, yarim ko'makchi	2
7	Alohida so'zlar turkumi. Modal, undov, taqlid so'zlar.	modal, undov, tasdiq-inkor, taklif so'zlar, so'z-gaplar, taqlid so'zlar	2
		Jami:	**14 s.**

2. Amaliy mashg'ulotlar

№	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	1-bob (modul): Morfologiya. Fe'l so'z turkumi.		
1	Morfologik so'z shakllari. So'z turkumlari.	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zlari, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	2
2	Fe'l so'z turkumi. Fe'lning semantik guruhlari.	mustaqil fe'llar, yordamchi fe'llar, harakat, holat, nutq, tafakkur fe'llari	2
3	Fe'llarning ma'no turlari	harakat, holat, nutq, tafakkur fe'llari	2
4	Fe'llarning tuzilashiga ko'ra turlari	sodda fe'l, murakkab fe'l, qo'shma fe'l	2
5	Fe'lning grammatik kategoriyalari.	nisbat, bo'lishli-bo'lishsizlik, harakat tarzi, o'zgalovchi, zamon, mayl, shaxs-son shakllari	2
6	Fe'lning vazifadosh shakllari.	nisbat, bo'lishli-bo'lishsizlik, harakat tarzi,o'zgalovchi, zamon, mayl, shaxs-son shakllari	2
	2-bob (modul): Ot va sifat so'z turkumlari		
7	Ot so'z turkumi	atoqli va turdosh, sanaladigan va sanalmaydigan, shaxsva narsa, aniq va mavhum otlar,	2
8	Otlarning ma'no va tuzilishiga ko'ra turlari	kichraytirish, erkalash, shaxsiy baho, son shakllari,sodda,	2
9	Otlarda kelishik, egalik, ko'plik shakllari	atoqli va turdosh, sanaladigan va sanalmaydigan, shaxsva narsa, aniq va mavhum otlar,	2
10	Otlarning kichraytirish, erkalsh, hurmat shakllari	kichraytirish, erkalash, shaxsiy baho, son shakllari,sodda,	2

11	Otlarning morfem tahlili	qo'shma, juft, takroriy va qisqartma otlar	2
12	Sifat so`z turkumi. Sifatning ma`no va tuzilishiga ko`ra turlari	asliy va nisbiy sifatlar, harakter, xususiyat, holat, rang, maza-ta'm, shakl,	2
13	Sifatlarda daraja shakli. Sifatlarning otlashuvi va morfologik tahlili	ko'rinish bildiruvchi sifatlar, ozaytirma, kuchaytirma daraja shakllari	2
3-bob (modul): Son, olmosh, ravish so'z turkumlari			
14	Son so'z turkumi. Sonlarning ma`no va tuzilishiga ko`ra turlari.	miqdor va tartib sonlar, dona, sanoq, chama, jamlovchi sonlar, sanoq so'zlari	2
15	Sonning morfologik tahlili va hisob so`zlar	miqdor va tartib sonlar, dona, sanoq, chama, jamlovchi sonlar, sanoq so'zlari	2
16	Olmosh so`z turkumi	olmosh, ishoraviylik, kishilik olmoshlari, ko'rsatish olmoshlari, o'zlik olmoshlari,	2
17	Olmoshning ma`no va tuzilishiga ko`ra turlari. Olmoshning morfologik tahlili	belgilash olmoshlari, so'roq olmoshlari, gumon olmoshlari, bo'lishsizlik olmoshlari	2
18	Ravish so'z turkumi	ravishlarning o'zgarmasligi, ma'no turlari, yasalishi, ravishlarda soddalashish, tublashish	2
19	Ravishning ma'no va tuzilishiga ko`ra turlari. Ravishlarning daraja shakli va morfologik tahlili	ravishlarning o'zgarmasligi, ma'no turlari, yasalishi, ravishlarda soddalashish, tublashish	2
20	Sintaktik kategoriyalar bo'yicha mashqlar	bog'lovchi, ko'makchi, yuklama, ko'makchi-bog'lovchi, yuklama-bog'lovchi, sof ko'makchi, yarim ko'makchi	2
21	Yordamchi so'zlar tahlili. Ko'makchi	bog'lovchi, ko'makchi, yuklama	2
22	Bog'lovchi va yuklamalar tahlili	bog'lovchi, yuklama-bog'lovchi, sof ko'makchi, yarim ko'makchi	2
23	So'z-gaplar tahlili. Modal so'zlar ustida ishlash	modal, undov, tasdiq-inkor, taklif so'zlar, so'z-gaplar, taqlid so'zlar	2
		Jami:	**46 s.**

3. Mustaqil ta'lim ishlari

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	O'quv mashg'ulot turi nomi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan morfologiyaga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zlari, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	6
2	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan fe'l so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	mustaqil fe'llar, yordamchi fe'llar, harakat, holat, nutq, tafakkur fe'llari	6
3	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022- yillarda chiqqan sonlaridan ot so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	atoqli va turdosh, sanaladigan va sanalmaydigan, shaxsva narsa, aniq va mavhum otlar, kichraytirish, erkalash, shaxsiy baho, son shakllari, sodda, qo'shma, juft, takroriy va qisqartma otlar	6
4	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan sifat so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	asliy va nisbiy sifatlar, harakter, xususiyat, holat, rang, maza-ta'm, shakl, ko'rinish bildiruvchi sifatlar, ozaytirma, kuchaytirma daraja shakllari	6
5	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan son so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	miqdor va tartib sonlar, dona, sanoq, chama, jamlovchi sonlar, sanoq so'zlari	6

6	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan olmosh so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	olmosh, ishoraviylik, kishilik olmoshlari, ko'rsatish olmoshlari, o'zlik olmoshlari, belgilash olmoshlari, so'roq olmoshlari, gumon olmoshlari, bo'lishsizlik olmoshlari	6
7	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan ravish so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	ravishlarning o'zgarmasligi, ma'no turlari, yasalishi, ravishlarda soddalashish, tublashish	6
8	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan yordamchi so'zlar turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	bog'lovchi, ko'makchi, yuklama, ko'makchi-bog'lovchi, yuklama-bog'lovchi, sof ko'makchi, yarim ko'makchi	6
9	Ilmiy adabiyotlardan morfologiyaga oid mavzularni taqqoslash.	amaliy	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zlari, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	6
10	Ilmiy adabiyotlardan yordamchi so'zlarga oid mavzularni taqqoslash va annotatsiya yozish	amaliy	bog'lovchi, ko'makchi, yuklama, ko'makchi-bog'lovchi, yuklama-bog'lovchi, sof ko'makchi, yarim ko'makchi	6
11	Ixtiyoriy mavzuda 4ta slayd taqdimot tayyorlash	amaliy	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar,	5

			ishora so'zlari, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	
12	Morfologiya bo'yicha 20tadan test tuzish	amaliy	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zlari, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	5
			Jami:	**70 s.**

3-SEMESTR

1. Ma'ruza mashg'ulotlari

№	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	1-bob (modul): Sintaksis. So'z birikmasi va gaplar tasnifi		
1	Sintaksis va so'z birikmasi haqida umumiy ma'lumot.	Sintaksis, so'z birikmasi, otli birikma, fe'lli birikma, tobe bog'lanish, teng bog'lanish	2
2	Gaplar tasnifi va gap bo'laklari. Bosh va ikkinchi darajali bo'laklar	gap, darak gap, so'roq gap, buyruq gap, his-hayajonli gap, sodda gap, qo'shma gap, bosh bo'lak, egali va egasiz gap, ega, kesim, mustaqil kesim, nomustaqil kesim, to'ldiruvchi, aniqlovchi, hol, gap qurilishi, konstruksiya, sistema, funksiya	2
	2-bob (modul): Sodda va qo'shma gaplar		
3	Murakkab sintaktik birliklar	undalma, undalma gap, lisoniy struktura, ajratilgan bo'lak, ajralmish bo'lak, kengaytiruvchi	2
4	Qo'shma gap. Ergashgan qo'shma gaplar	qo'shma gap, intonatsiya, tobe sintaktik aloqa, tenglanish, bog'langan qo'shma gap, ergash gap, ergashtiruvchi bog'lovchi, ega ergash gap, kesim ergash gap, to'ldiruvchi ergash gap, aniqlovchi ergash gap, hol ergash gap, payt ergash gap, o'rin ergash gap	2

5	Murakkab qo'shma gaplar	bog'lovchisiz qo'shma gap, murakkab qo'shma gap, ergash gapli qo'shma gap	2
6	O'zga gapli qurilmalar	ko'chirma gap, o'zlashtirma gap, ko'chirma gapli qo'shma gap, o'zlashtirma gap	2
		Jami:	**12 s.**

2. Amaliy mashg'ulotlar

№	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	1-bob (modul): Gap bo'laklari.		
6	Sintaktik aloqa va munosabatlar	sintaktik aloqa, lisoniy qolip, konstruksiya, tizim	4
7	Lisoniy sintaktik qolip (LSQ) va uni ajratish usullari	lisoniy sintaktik qolip, sistem tilshunoslik, gap qolipi	2
8	O'zbek tilida so'z birikmasi, ularning grammatik xususiyatlari	so'z birikmasi, otli birikma, fe'lli birikma, tobe bog'lanish, teng bog'lanish	4
9	Hozirgi o'zbek tilida gap tasnifi	gap, darak gap, so'roq gap, buyruq gap, his-hayajonli gap, sodda gap, qo'shma gap	2
10	Gap bo'laklari. Kesim ustida mashqlar bajarish	bosh bo'lak, egali va egasiz gap, ega, kesim, mustaqil kesim, nomustaqil kesim	4
11	Ega va uning gapda ifodalanishi. Egali va egasiz gaplar	bosh bo'lak, egali va egasiz gap, ega, kesim, mustaqil kesim, nomustaqil kesim	2
	3-bob (modul): Ikkinchi darajali bo'laklar		
12	Ikkinchi darajali bo'laklar. Holning gap qurilishidagi o'rni	to'ldiruvchi, aniqlovchi, hol, gap qurilishi, konstruksiya, sistema, funksiya	4
13	To'ldiruvchi va uning gap tarkibida ifodalanishi	to'ldiruvchi, belgili, belgisiz, vositali, vositasiz	2
14	Aniqlovchi va uning gap tarkibida ifodalanishi	aniqlovchi, sifatlovchi aniqlovchi, qaratuvchi aniqlovchi, izlohlovchi	2
15	Sodda gaplarning murakkablashuvi	undalma, undalma gap, lisoniy struktura, ajratilgan bo'lak, ajralmish bo'lak, kengaytiruvchi	2
16	Qo'shma gap va ununig turlari	ergash gap, ergashtiruvchi bog'lovchi, ega ergash gap, kesim ergash gap, to'ldiruvchi	4

		ergash gap, aniqlovchi ergash gap, hol ergash gap, payt ergash gap, o'rin ergash gap	
17	Ko'chirma gapli sintaktik qurilmalar	ko'chirma gap, o'zlashtirma gap, ko'chirma gapli qo'shma gap, o'zlashtirma gap	2
18	O'zbek tilida tinish belgilarining ishlatilishi	tinish belgilari, nuqta, vergul, undov belgisi, so'roq belgisi, tire, qo'shtirnoq, qavs, ikki nuqta	4
		Jami:	48 s.

3. Mustaqil ta'lim ishlari

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Qaysi o'quv mashg'ulot turiga mos kelishi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	I-bob (modul) mavzusi			
1	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan so'z-gaplarga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	modal, undov, tasdiq-inkor, taklif so'zlar, so'z-gaplar, taqlid so'zlar	6
2	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan sintaksisga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	tinish belgilari, nuqta, vergul, undov belgisi, so'roq belgisi, tire, qo'shtirnoq, qavs, ikki nuqta	6
3	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan dunyo tilshunosligida sintaksisga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	undalma, undalma gap, lisoniy struktura, ajratilgan bo'lak, ajralmish bo'lak, kengaytiruvchi	6
4	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan o'zbek tilida so'z birikmasiga	ma'ruza	so'z birikmasi, otli birikma, fe'lli birikma, tobe bog'lanish, teng bog'lanish	6

	taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.			
5	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan gapning bosh bo'laklari – kesim va egaga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	bosh bo'lak, egali va egasiz gap, ega, kesim, mustaqil kesim, nomustaqil kesim	6
6	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan gapning ikkinchi darajali bo'laklari hol va aniqlovchiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	to'ldiruvchi, aniqlovchi, hol, gap qurilishi, konstruksiya, sistema, funksiya	6
7	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan gapning ikkinchi darajali bo'lagi to'ldiruvchiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish	amaliy	ergash gap, ergashtiruvchi bog'lovchi, ega ergash gap, kesim ergash gap, to'ldiruvchi ergash gap, aniqlovchi ergash gap, hol ergash gap, payt ergash gap, o'rin ergash gap	6
8	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2022-yillarda chiqqan sonlaridan o'zbek tili punktuatsiyasiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	tinish belgilari, nuqta, vergul, undov belgisi, so'roq belgisi, tire, qo'shtirnoq, qavs, ikki nuqta	6
9	Ilmiy adabiyotlardan sintaksisga oid mavzularni taqqoslash.	amaliy	bosh bo'lak, egali va egasiz gap, ega, kesim, mustaqil kesim, nomustaqil kesim	6
10	Ilmiy adabiyotlardan punktuatsiyaga oid mavzularni taqqoslash va annotatsiya yozish	amaliy	tinish belgilari, nuqta, vergul, undov belgisi, so'roq belgisi, tire,	6

			qo'shtirnoq, qavs, ikki nuqta	
11	Sintaksi bo'yicha 20tadan test tuzish	amaliy	qo'shma gap, intonatsiya, tobe sintaktik aloqa, tenglanish, bog'langan qo'shma gap	5
12	Ixtiyoriy mavzuda 4ta slayd taqdimot tayyorlash	amaliy		5
			Jami:	70 s.

6. O'QUV ADABIYOTLARI VA AXBOROT MANBALARI

Asosiy adabiyotlar:

1. Baxriddinova B. Hozirgi o'zbek adabiy tili (Grammatika). Amaliy mashg'ulotlar uchun o'quv qo'llanma. Toshkent, Shafoat Nur Fayz, 2020, 168 bet.
2. Jamolxonov H. Hozirgi o'zbek adabiy tili. -Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2013.
3. Rahmatullayev Sh. Hozirgi adabiy o'zbek tili. - Toshkent: Universitet, 2006.
4. Sayfullayeva R., Mengliyev B., Boqiyeva G., Qurbonova M., Yunusova M., Abuzalova M. Hozirgi o'zbek adabiy tili. -Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2009.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Baxriddinova B. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Sintaksis Amaliy mashg'ulot ishlanmalari. Qarshi, Nasaf, 2009, 46 bet.
2. Hojiyev A. O'zbek tili so'z yasalish tizimi. - Toshkent: Fan, 2007.
3. Jamolxonov H., Jamolxonova M. Hozirgi o'zbek tili. Metodik qo'llanma. Toshkent, 2007.
4. Saparniyozova M., Ahmedova N. Hozirgi o 'zbek adabiy tilidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari. -Toshkent, 2010.

Internet saytlari

1. http://library.navoiy-uni.uz/files/r.%20sayfullayeva%20hozirgi%20o%60zbek%20adabiy%20tili.pdf
2. https://e-library.namdu.uz/81%20%D0%A2%D0%B8%D0%BB%D1%88%D1%83%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%BA/Hozirgi%20o'zbek%20adabiy%20tili%20(H.Jamolxonov).pdf
3. https://arm.samdchti.uz/library/book_view/790

8. O'QUV DASTURI HAQIDA MA'LUMOT

O'quv dasturi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 202_2_ yil "25" "08" dagi "1" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili ta'limi kafedrasi mudiri v.b., p.f.d., professor G.Asilova ________
Tuzuvchi: N.Musulmanova____________ O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili ta'limi kafedrasi dotsenti, f.f.n.
Taqrizchilar: Saparniyazova M.____________ ToshDO'TAU O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili ta'limi kafedrasi dotsenti, f.f.n.; Zaripov R. ____________ ToshDO'TAU Amaliy filologiya kafedrasi katta o'qituvchisi, PhD